

SU-NYTT

Stockholms universitetsnytt

1/2005

Profilerade forskningsområden

Konferens om sårbarhet

Start för Bolognaarbetet

Träna på campus! sid 20

SU-NYTT 1/2005

SU-NYTT
är personaltidningen vid Stockholms universitet.
Tidningens upplaga är 6 500 exemplar.

Adress:
SU-Nytt, Bloms hus
Universitetsvägen 10
106 91 Stockholm

Ansvarig utgivare:
Sofie Mauritzon
Enheten för kommunikation och samverkan
E-post: sofie.mauritzon@eks.su.se
Tfn: 08-16 26 62
Fax: 08-15 36 93

Redaktör:
Per Larsson
Enheten för kommunikation och samverkan
E-post: per.larsson@eks.su.se
Tfn: 08-16 44 64 Fax: 08-15 36 93

Annonsbokning:
Per Larsson
Enheten för kommunikation och samverkan
E-post: per.larsson@eks.su.se
Tfn: 08-16 44 64 Fax: 08-15 36 93

Grafisk form och original:
Birgitta Adolfsson/Enheten för IT och media
E-post: birgitta.adolfsson@it.su.se
Tfn: 08-16 26 81 Fax: 08-16 12 50

Tidningens fotografer:
Orasis Foto: Mia Åkermark/MÅ
och Georgios Athanasiadis/GA

Prenumerationer och adressändring:
Fast anställda erhåller tidningen utan kostnad. Övriga kan bli prenumerant.
Meddela adressändringar till:
Per Larsson, fax: 08-15 36 93.
Postadress: Enheten för kommunikation och samverkan, Stockholms universitet, Bloms hus, 106 91 Stockholm.

Redaktionen förbehåller sig rätten att vid behov korta i insända manus. Skriv därför kort redan från början.
Insända manus returneras ej.
Ej signerat material ansvarar redaktionen för.

ISSN 1103-2375

Nästa nummer:
Utkommer 6/4
Manusstopp 9/3

Pia, Pablo och Bologna

Lena Gerholm
PROREKTOR

I BOLOGNA BOR PIA med sin italienske man, Pablo, lektor i amerikansk litteratur. De träffades på en konferens på Island. Pia skriver om muslimska kvinnor i Sverige med bakgrund i Mellanöstern. Ibland bor familjen i Uppsala. Delar av sin utbildning har Pia läst i England. Snart ska hon doktorera i Stockholm.

Vår tid präglas av människors rörelser mellan platser. Många har, i likhet med Pia och hennes familj, blivit transnationalister. De lever ett vardagsliv i täta och intima kontakter med flera länder samtidigt. Allt fler begrepp söker sig fram för att beteckna dessa nya levnadsmönster: transmigration, diaspora, kreolisering, hybridisering. Sett ur detta informella vardagsperspektiv lever Stockholms universitet redan upp till sin målsättning om en internationell profil.

Ändå är det dags att ta ett steg till. Nu gäller det att också formellt tydliggöra internationaliseringen och underlätta för studenter som vill röra sig mellan universiteten i Europa. Som en start för Stockholms universitets arbete med Bologna-processen ägnas ett uppslag i SU-Nytt åt denna strävan.

Många processer

Ännu så länge besväras vi dock av att inte veta exakt hur vi ska göra. Vi väntar på de riktlinjer som ska komma i högskolepropositionen. Många institutioner är ändå i full gång med att internationalisera sina kurser.

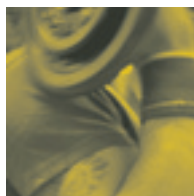
Ämnenas förutsättningar i detta arbete är högst olikartade. För vissa är det självklart att skriva på engelska. Studieobjektet kräver detta. Forskningsprocesserna ser olika ut. Vissa ämnen anlägger olika perspektiv på verkligheten, medan andra är kumulativa och upptäcker Sanningen.

Några befinner sig vid en internationell forskningsfront, vilken man skjuter framför sig tillsammans med kolleger i olika länder. Framgångarna kan kontrolleras i citeringsindex. Här är man redan en bit på väg av bara farten.

För andra blir det svårare. Ett exempel kan vara det ämne som tidigare hette Nordisk och jämförande folklivsforskning, etnologin, en regional specialitet. Etnologer är av hävd framgångsrika i den tredje uppgiften, framför allt tack vare en stor svensk utgivning på kommersiella förlag. Denna folkbildartradition är värd att slå vakt om, men för att kunna kommunicera med den internationella forskningen och bli attraktiv för utländska studenter måste också den här typen av ämnen börja publicera sig och göra kurser på engelska. Hur gör man då?

Det går knappast att vrida klockan bakåt. För många börjar internationaliseringen nu, detta är en följd av ämnenas skiftande studieobjekt, arbetssätt, publiceringstraditioner och publiceringstraditioner. Därför finns det inte en Bolognaprocess, utan många. De kommer att ta olika lång tid och uppträda i de mest skiftande gestalter. Men ingen är sämre än någon annan. Somliga kanske heller inte klarar denna anpassning på egen hand, utan söker sig till samarbetspartners. Ur detta kan oväntade konstellationer uppstå, nya kurser på tvärs av fakulteter och discipliner.

Nyckeln till framgång i den akademiska världen brukar heta balans mellan tradition och innovation. Den som klarar av att väga kulturspecifika och historiska förutsättningar mot de nydaningar som dagens internationella vetenskapsamhälle kräver kommer att lyckas. ■

OMSLAGSBILDEN: ORASIS FOTO/MÅ

Svett och svällande muskler. Men även avkoppling och en chans för jäktade småbarnsföräldrar att hinna träna. SU-Nytt har besökt personalgymmet i Allhuset och funnit såväl muskelknutar som vardagsmotionärer.

Stockholmsjurister tror inte på kvotering

TEXTER: PER LARSSON

Uppsala universitet fick nej av tingsrätten till kvotering på etniska grunder. Vid Stockholms universitet har juristerna valt en annan väg.

I mitten av januari kom Uppsala tingsrätt med en viktig dom om kvotering vid svenska lärosäten. Rätten fann att Uppsala universitet gjorde fel genom att reservera 30 av de 300 nybörjarplatserna på juristutbildningen för sökande med bägge föräldrar födda utomlands som ett led i arbetet med att öka den etniska mångfalden.

Två studenter som inte kom in på utbildningen stämde Uppsala universitet och hävdade att de blivit diskriminerade på etniska grunder. Enligt domen tilldelas de ett skadestånd på 75 000 kronor vardera.

Ronnie Eklund, prefekt för Juridiska institutionen vid Stockholms universitet, säger att domen var väntad. Han berättar också att det vid Stockholms universitet inte varit aktuellt att kvotera in studenter till juristutbildningen. Juridiska institutionen anser att sådana åtgärder skulle vara lagstridiga.

Stockholmsjuristerna har valt en annan metod för att öka den etniska mångfalden. Uppsökande verksamhet, information och hjälp med läxläsning är exempel på några åtgärder. För några år sedan fick Juridiska institutionen anslag av Rekryteringsdelegationen vid Utbildningsdepartementet för ett mångfaldsprojekt. Syftet är att bredda rekryteringen till juristutbildningen. I projektet ingår bland annat att gymnasieelever besöker Juridicum där de lyssnar på föreläsningar och deltar i rättegångsspel. Men även juriststudenter och forskare besöker olika gymnasieskolor där de undervisar i rättskunskap och talar om hur det är att läsa till jurist. För nya studenter som har problem med språket ordnas även sommarkurser i juridisk svenska.

Ronnie Eklund kan inte säga hur stor andel av studenterna på juristutbildningen som har utländsk bakgrund i dag, institutionen registrerar inte etniskt ursprung och vill heller inte göra så. Men det intryck han fått från föreläsningar är att det kan röra sig om ungefär var femte student.

– Mångfalden finns här och vi ska

Ronnie Eklund, prefekt vid Juridiska institutionen, har läst domen från Uppsala tingsrätt och tycker att den är välskriven och pedagogisk.

hålla en hög profil även framgent. Justitiekanslern har nu, som ombud för Uppsala universitet, överklagat domen i Uppsala tingsrätt till hovrätten. Ronnie Eklund tror dock att domen kommer att stå sig. ■

Satsningar på breddad rekrytering

I slutet av januari invigde kommun- och finansmarknadsminister Sven-Erik Österberg en ny förvaltningsutbildning för invandrade akademiker vid Stockholms universitet. Utbildningen ges av Statsvetenskapliga institutionen på uppdrag av regeringen. Syftet är att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för invandrade akademiker och att öka statens möjlighet att rekrytera kvalificerad personal med särskild språklig och kulturell kompetens.

De studenter som har antagits har, förutom svensk eller utländsk akademisk grundexamen, goda kunskaper i minst ett vanligt förekommande invandrar- eller minoritetsspråk. Extra kunskaper har varit ett förkunskapskrav, men någon kvotering av antagna har inte ägt rum.

– Stockholms universitet har tidigare fattat beslut om att vi aktivt ska främja mångfald. Den här utbildningen är ett led i den satsningen, säger rektor Kåre Bremer i ett pressmeddelande.

Ytterligare ett par projekt för att bredda rekryteringen till universitetet har presenterats den senaste tiden. Från och med läsåret 2005/2006 reserveras studieplatser på kemistlinjen för studenter från Järfälla NT-gymnasium och Tumba gymnasium. Andelen studenter som går över till naturvetenskapliga utbildningar är låg från dessa gymnasier och Stockholms universitet har redan ett etablerat samarbete med de två skolorna.

Vid Kriminologiska institutionen pågår ett liknande projekt. Elever från ett 20-tal gymnasieskolor i Stockholm

med låg övergångsfrekvens till högskolestudier får företräde till ett antal platser på grundkursen i kriminologi. Den ordinarie antagningen påverkas inte eftersom institutionen får extra medel för projektet och det rör sig om nyinrättade studieplatser.

Andelen nya studenter vid Stockholms universitet med utländsk bakgrund var 20 procent läsåret 2003–2004. Det visar statistik från Statistiska centralbyrån framtagen på uppdrag av Högskoleverket. För nyantagna doktorander var siffran för samma år 25 procent. Det gör att Stockholms universitet, tillsammans med Mälardalens högskola, är de svenska lärosäten som har högst andel nya doktorander med utländsk bakgrund. ■

Start för Bolognaarbetet

Enhetligare betygssystem och ökad jämförbarhet. Det är ledorden när Stockholms universitet nu på allvar börjar anpassningen till Bolognaprocessen.

I maj ska regeringen presentera högskolepropositionen. En viktig del i den kommer att vara förslagen till hur framtidens examens- och betygssystem ska se ut. Det mesta tyder på att man följer den sk Examensöversynsutredningens förslag och förespråkar en anpassning till den så kallade Bolognamodellen. Det skulle innebära en tydlig uppdelning av utbildningen i en grundnivå och en avancerad nivå (master). Den svenska regeringen ser dock inte ut att fullfölja Bolognamodellen helt avseende forskarutbildningens längd. Fyra år verkar även fortsatt bli den normala längden, med möjlighet till treårig forskarutbildning för den student som har en tvåårig master med relevant inriktning.

Troligtvis kommer även förslag om att införa så kallade EwTS-betyg. Det är ett bokstavsbaserat system med sju betygsgrader som finns i flera europeiska länder. A är högsta betyg och E lägsta för att få godkänt. För underkänt finns betygen FX och F.

– Den ökade jämförbarhet och genomskinlighet som präglar Bolognaprocessen

är avgörande för integrationen i Europa. Internationalisering är en huvudstrategi för Stockholms universitet och därför är Bolognaprocessen en central del i vårt arbete, säger rektor Kåre Bremer till SU-Nytt.

Rådgivande roll

Även om riksdagen ännu inte fattat beslut om att Bolognamodellen ska införas i Sverige så anser Johan Falk, som är Bolognakoordinator vid Stockholms universitet, att det är naturligt att redan nu påbörja det här arbetet vid universitetet. Enligt honom är det tydligt i vilken riktning övriga europeiska länder går. Dessutom verkar det råda en ganska bred nationell enighet om att införa ett tudelat system med masternivå.

– Det är viktigt att vi går i bräsch och är långt framme. Vi kan då vara ett föregångsuniversitet. Dessutom kan intrimning av ett nytt system ta tid och då är det bra att vara ute i god tid.

Johan Falk vill betona att universitetets Bolognagrupp enbart ska ha rollen som rådgivare och koordinator.

Snart ersatt av ECTS-betyget?

– Vi vill vara en resurs för institutionerna. Vi kommer bland annat att stå till förfogande för frågor och presentationer.

Som ett led i arbetet har en sajt upprättats på universitetets webbplats där det går att läsa mer om Bolognaprocessen (www.su.se/forskning/bologna).

Själva arbetet kommer att utgå från fakulteterna och utföras av institutionerna. Det är där kunskaperna finns om hur kursplanerna bör utformas när uppdelningen mellan grundnivå och avancerad nivå blir tydligare och vilka kriterierna ska vara för de nya betygen, understryker Johan Falk. ■

Tidsplan för Stockholms universitets Bolognaarbete

2005

Maj – Högskolepropositionen
Juni – Fakultetsnämnderna redovisar arbetet med Bolognaprocessen

2006

Jan – Samtliga institutioner ska kunna tillämpa ECTS-skalan

2007

Jan – Nya systemet tillämpas vid Stockholms universitet. Ny högskoleförordning med nytt examens- och betygssystem träder i kraft.
Juni – ECTS-systemet införs vid alla lärosäten.

VAD TYCKER DU OM ATT INFÖRA ETT SJUGRADIGT BETYGSSYSTEM

HELENA CARLENS,
LÄSER VETENSKAPSKOMMUNIKATION
– Jag tycker det är jättebra. I dag är det för få steg i betygssystemet och det är onyanserat.

FREDRIK GUIANCE,
LÄSER NATIONALEKONOMI

– Jag är för fler betygssteg, gärna en 10-gradig skala. Allt för många hamnar i dag på samma betyg.

JOHAN EGBERT, EKONOMLINJEN
– Det är väl bra när man studerar. Efter studierna tror jag att arbetsgivarna enbart bryr sig om att man har en examen, inte vad det står i den.

Viktigast att lösa finansieringen

Bolognamodellen i korthet:

Bolognadeklarationen skrevs under av 29 europeiska stater i Bologna 1999. Målet är att skapa en "European Higher Education Area" till 2010 och lyfta fram det europeiska systemet för högre utbildning även i andra världsdelar.

Högskoleutbildning delas in i tre nivåer: grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

- Den generella modellen blir 3+2+3 år (Sverige behåller dock möjligheten till fyraårig forskarutbildning)

- ECTS-poäng bör införas i både grund- och forskarutbildning. Heltidsstudier under en vecka motsvarar 1,5 ECTS-poäng.

- Det sjugradiga betygssystemet införs som huvudalternativ med bokstavsbetygen A-F.

Läs mer:
www.su.se/forskning/bologna

TEXTER: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Grundhållningen är positiv. Men historieforskaren Arne Jarrick har allvarliga invändningar mot Bolognaprocessen.

- Kan man lösa finansieringsfrågan för studenterna och arbetsmarknadsproblemet är jag i grunden för 3+2+3-systemet.

Arne Jarrick är professor i historia och en av dem som under 2004 skrev Stockholms universitets remissvar till Utbildningsdepartementet om examensfrågor. Grundtonen i svaret var positiv, det behövs ett examenssystem som är mer enhetligt och jämförbart internationellt. Arne understryker att han även som företrädare för Historiska institutionen välkomnar tankarna i Bolognaprocessen

- Den främsta fördelen är nog att vi skulle få en kvalitetshöjning vid institutionen.

En tvåårig masterutbildning följd av en treårig doktorsutbildning skulle innebära att studenter i historia kan ägna mer tid åt kurser för att sedan helt kunna koncentrera sig på sitt avhandlingsarbete, enligt Arne Jarrick.

- I dag har många doktorander bråttom att bli klara med sin avhandling och prioriterar då bort kurser. Följden blir att historiekunskaperna minskar.

Det extra studieåret kan även innebära att de studenter som inte väljer att doktorera får en bättre inblick i vad forskning innebär. Enligt Arne Jarrick får de därmed bättre kompetens för att i sitt yrkesliv kunna ta ställning till innebörden av olika forskningsresultat.

Men Arne Jarrick har också allvarliga

invändningar mot Bolognaprocessen.

En är finansieringen. Om nuvarande studiestödssystem behålls så välts finansieringsbördan för det femte studieåret över på studenten. En annan är oklarheten om vad det innebär ur arbetsmarknadssynpunkt för studenterna att läsa ytterligare ett

år. Ökar det deras chanser att få jobb och lönar det sig därmed att dra på sig en större studieskuld? Enligt Arne borde det här utredas ordentligt innan beslut tas om att införa ett extra studieår.

Han ställer sig även tveksam till den demokratiska processen, såväl nationellt som vid Stockholms universitet.

- Vi börjar nu genomföra någonting som inte är beslutat. Det känns som en omvänd ordning.

Dessutom anser han att införandet av den sjugradiga betygsskalan talar emot all erfarenhet om betygssättning – risken ökar att lärarna sätter fel betyg med fler betygsgader. Och, fortsätter han, strävan efter likformighet motsäger även en av de grundläggande tankarna bakom utbyte:

- En poäng med akademiskt utbyte är att lära sig något nytt, och då får inte utbildningarna vara allt för lika varandra. ■

ANNA JONSSON,
LÄSER MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDD
– Bra om man har lika system som resten av Europa. Men jag tror ändå det blir svårt för lärarna att sätta rätt betyg då de enbart går på tentorna.

LEVENT ÖZKAN,
LÄSER SAMHÄLLSKUNSKAP
– Det är positivt att kunna jämföras med andra länder. Grundtanken med ECTS är bra om man ska jobba utomlands.

JIM BLEVINS,
LÄSER MATEMATIK ANDRA ÅRET
– Jag tror inte betygssystemet spelar så stor roll. Viktigast är att se på utbildningens innehåll. Varför är det till exempel så många som avslutar sina matematikstudier?

Våga fråga och orka lyssna

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Tystnaden får inte breda ut sig. Reaktionen på flodvågskatastrofen i Asien kan komma långt efteråt och då måste kollegorna vara beredda att ställa frågor och att lyssna.

Hur reagerar vi när en arbetskamrat hastigt går bort? Vad händer mentalt hos en person som överlevt ett trauma? Hur kan man som kollega hjälpa henne att bearbeta det som hänt?

Flodvågskatastrofen väcker många frågor. Sådana som vi kanske inte funderar på till vardags och dessutom kan vara rädda för att behöva konfronteras med.

– Sådana här händelser gör att vi blir påmind om vår sårbarhet, att livet är ändligt.

Charlotte Therup Svedenlöf, verksamhetschef vid företagshälsan Curera, är psykolog och psykoterapeut med lång erfarenhet av att möta människor som varit med om kriser och traumatiska situationer. Tillsammans med andra beteendevetare vid Curera arbetar hon med den psykologiska rådgivningen för anställda vid Stockholms universitet som har frå-

gor med anledning av Asienkatastrofen. De samtalar och håller även kontakten med de anställda som drabbades direkt av flodvågen.

Vad bör man då göra på en arbetsplats om det plötsligt står ett tomt skrivbord där och en kollega är borta?

– Det är viktigt att ha kvar skrivbordet ett tag och att låta namnskylden få sitta kvar. Kanske man också kan ha ett fotografi av personen och en minnesstund.

Man måste även vara beredd på att människor reagerar. Och att reagera är sunt, tillägger Charlotte.

– Det måste få vara okej att gråta och om man inte vill göra det tillsammans med andra måste man kunna få stänga dörren bakom sig.

Arbetskamraterna får sedan inte sluta prata om den omkomne. Det är ofta tystnaden som gör att saknaden börjar att komma, berättar Charlotte.

Tystnaden är också en "fiende" för dem som överlevt katastrofen.

– Vi får inte sluta att fråga personen om hur han eller hon mår.

Extra observant

Det är också viktigt att veta att känslomässiga reaktioner plötsligt kan dyka upp månader och år efter en traumatisk händelse. Om man till exempel är ute och seglar och det plötsligt blåser upp kan minnena av flodvågen komma tillbaka. Det gäller även att vara extra obser-

vant på personer som har andra problem, till exempel med alkohol, en psykisk sjukdom eller en skilsmässa. De kan hamna i en samtida kris som är svårare att ta sig ur.

Skuldkänslor, ökad känslighet och känsla av att det inträffade enbart var en dröm är vanliga reaktioner bland dem som drabbats av ett trauma. Det är även vanligt att börja omvärdera vad som är viktigt i livet, vad betyder min forskning egentligen när det viktiga är att jag lever? Minnesproblem, koncentrationssvårigheter och att rycka till vid plötsliga ljud är andra symptom som kan sitta i flera år efteråt.

Vid Stockholms universitet var det en anställd som omkom i flodvågskatastrofen. Det finns även ett antal anställda som var på plats och klarade sig undan flodvågen, andra har vänner och bekanta som drabbades. Det är svårare att säga hur många av universitetets studenter som var på plats i Asien och om det finns skadade eller omkomna. Enligt uppgift från Studenthälsan i slutet av januari har inte några rapporter om omkomna studenter nått universitetet. Och till kontaktpersonerna vid Studenthälsan, Personalbyrån och Studentbyrån har enbart ett fåtal samtal kommit in.

Den 28 januari ordnades en minnesstund i Aula Magna med anledning av flodvågskatastrofen. En minnesstund har även hållits vid den institution där den omkomne medarbetaren var anställd. ■

På <http://www.su.se/aktuellt/indexdec.php3> finns kontaktuppgifter för den som vill veta mer om vart man vänder sig med anledning av flodvågskatastrofen. Anställda som vill samtala med psykolog har rätt till fem kostnadsfria besök hos Curera utan att behöva redovisa anledningen till besöket för sin chef.

Geologisk kunskap behövs för skydd mot jättevågor

Jordbävningen i Indiska oceanen har satt fokus på forskning som kan skydda mot liknande katastrofer i framtiden. Än saknas mycket geologisk kunskap för att förutsäga nya skalv och bedöma hur farliga efterföljande jättevågor kan bli.

Den indiska kontinentalplattan glider under den burmesiska plattan med sex centimeter om året. Vid jordskalvet på annandagen sjönk den hela tjugo meter på några sekunder, vilket gav de enorma konsekvenserna för länderna runt Indiska oceanen. Men även om skalvet var ovanligt kraftigt var det helt naturligt.

– Under flera hundra år har spänningar i havsbotten byggts upp. Nu släppte de i ett stort skalv, förklarar Alasdair Skelton, professor vid Institutionen för geologi och geokemi.

Så länge jordens kontinentalplattor krokar eller glider isär blir följden jordbävningar. Utmaningen ligger alltså i att på något sätt försöka förutsäga när de kommer. I dag används system som registrerar rörelser i jordskorpan för att se om större skalv är på väg.

– Vi kan säga säkert att det kommer en större jordbävning i Los Angeles inom hundra år, men inte exakt när. Att kunna förutsäga att det kommer ett skalv om några sekunder är inte heller mycket värt. Vi behöver utveckla metoder som kan ge användbara svar.

Liten kunskap om havsbotten

Alasdair Skelton tror geokemi kan bli ett sådant verktyg. Tillsammans med kollegan Lillemor Claesson har han mätt metaller i grundvattnet på Island och lyckats se förändringar före ett jordskalv. Halterna av bland annat mangan, zink och koppar från havsbottens bergart basalt steg flera veckor före ett skalv som inträffade 90 mil utanför Islands kust.

– Vi tror att uppvärmningen av havsbotten före ett skalv ”löser” upp basalt. Nu utvecklar vi metoden med fler provtagningar för att testa vår hypotes.

Tidigare tecken på att geokemi kan vara användbart är att skalvet i japanska Kobe 1995 gick att ”förutsäga” i efterhand i buteljerat vatten från en fabrik i området.

En viktig del i bättre skydd mot tsunamivågor är också ökade kunskaper om

hur havsbotten ser ut – ett område Martin Jakobsson vid Institutionen för geologi och geokemi forskar inom.

– Topografin på botten är helt avgörande för hur kraftig en våg blir. Till exempel skedde skalvet efter jul på flera tusen meters djup. Vattenmassorna som sattes i rörelse var mycket stora och effekterna blev därefter, säger han.

Martin Jakobsson deltar i ett stort internationellt projekt för kartläggning av havsbotten på norra halvklotet från mitten av Norge och norrut. Istället

över Nordpolen gör att satelliter inte går att använda som för resten av världshaven. I stället är man hänvisad till akustiska metoder.

– Vi har ”flyttat” submarina bergskedjor 20 mil och hittat helt nya toppar. Det säger en del om hur lite vi vet om havsbotten. Egentligen känner vi till topografin på Mars bättre än i världshaven.

Om forskningen ska gå att använda för detaljerade tsunamiprognoser och utvärderingar av en vågs förödelse krävs också en mer detaljerad bild av havsbotten närmare land.

– Ute till havs märks vågen väldigt lite. Det är först när den kommer in över den

Utmaningen ligger i att förutsäga när plattorna krokar eller glider isär, enligt Alasdair Skelton (ovan). Efterfrågan på mer uppgifter om havsdjupen är stor, säger Martin Jakobsson.

grundare kontinentalsockeln några mil från kusten som den börjar byggas upp. Den slutliga omfattningen får vågen först när den närmar sig land.

Martin Jakobsson planerar ett doktorandprojekt för att ta fram en modell över Nordatlanten med olika detaljnivå – grövre till havs och finare närmare land. Modellen ska kunna ingå i de internationella havskartorna och efterfrågan är stor inte bara för tsunamiprognoser, utan även för oceanografer, geovetare och fiskenäring. ■

TEXT: ANDREAS NILSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Konferens om sårbarhet lockade

I mitten av januari stod Stockholms universitet värd för en internationell forskarkonferens om sårbarhet i utvecklingsländer, "Structures of vulnerability: Mobilisation and resistance". Konferensen finansierades av det svenska biståndsorganet Sida och lockade över 300 forskare.

Initiativet till konferensen kom från en tvärvetenskaplig forskningsgrupp kring mat- och vattenfrågor, främst vid universitetets samhällsvetenskapliga fakultet, och det administrativa ansvaret låg vid Socialantropologiska institutionen. Den tvärvetenskapliga ansatsen var tydlig. Vid konferensen fanns teatervetare som talade om aids-bekämpning, jurister om korruption och immunologer om malaria (se artiklar på detta uppslag och nästa) men även socialantropologer om folkgrupper i Indien och sociologer om uppbyggnad av välfärdssystem.

Flera av talarna knöt i sina tal an till flodvågskatastrofen i Asien. När biståndsminister Carin Jämtin invigningstalade var hon nyss återkommen från den drabbade Acehprovinsen i Indonesien och rektor Kåre Bremer påkallade en tyst minut för katastrofens offer.

Gudrun Dahl, professor i socialantropologi och en av arrangörerna, är nöjd med konferensen.

– Det gick jättebra. Jag har nästan enbart fått positiva kommentarer.

Speciellt glädjande var, enligt henne, att Sida verkade väldigt nöjda med arrangemanget. Gudrun Dahl tror att konferensen kan ha fungerat som ett forum för ett närmare samarbete mellan forskare vid Stockholms universitet som ägnar sig åt utvecklingsfrågor.

Sådana finns det en hel del. Under hösten har Sida, via sin avdelning för u-landsforskning – Sarec, delat ut 27 miljoner till forskare vid 13 av universitetets institutioner. Det är ett belopp som är betydligt högre än vad något annat universitet fick. ■

TEXT: PER LARSSON

Ändrad syn på korruption

Beloppet är svindlande! 1 biljon (1 000 miljarder) dollar eller 3 procent av världens samlade intäkter för 2002 beräknas årligen gå till korruption. Främst är det inom sektorer som vapenindustrin, byggande av infrastruktur och utvinning av naturtillgångar.

Är världen mer korrupt i dag? Det var frågan för ett frukostseminarium riktat till myndigheter och organisationer som anordnades i samband med konferensen Sårbarhetens gränser. Talaren, juridikprofessorn Claes Sandgren vid Stockholms universitet, hade inget entydigt svar. Å ena sidan har den globala handeln ökat och därmed riskerna för korruption. Å andra sidan har öppenheten ökat i många länder och kraven på att vidta åtgärder mot korruptionen. En del av det som tidigare varit dolt kan därmed komma till allmänhetens kännedom.

Synen på korruption har också förändrats. Hos tunga ekonomiska aktörer som Världsbanken och samman slutningar av internationella storföretag har insikten vuxit fram om hur mycket korruptionen kostar och hur den underminerar samhällsstrukturer.

Biståndsgivarna, främst stater och internationella organisationer, har vidare övergivit uppfattningen att korruption i vissa fall kan vara något "nödvändigt ont" under ett uppbyggnadsskede i utvecklingsländer. I dag är den förhärskande uppfattningen att korruption underminerar samhällets strukturer samt att den motverkar lokalt förankrade småskaliga utvecklingsprojekt och den ekonomiska utvecklingen. Den ekonomiska krisen i Asien i slutet av 90-talet bidrog även till attitydförändringen. De ekonomier som tidigare haft starkt tillväxt, men även hög grad av korruption, föll nu som korthus.

Stor gråzon

Claes Sandgren tror även att korruptionens underminerande kraft kommer att uppenbaras i spåren av flodvågskatastrofen i Asien. Här finns företag som mutat sig fria från att följa olika regelverk och att ta skadeståndsansvar. För att hjälpen till de drabbade ska fördelas så rättvist som möjligt och för att

återuppbyggnaden inte ska dra ut på tiden i onödan krävs åtgärder för att motverka korruptionen i de drabbade länderna.

Men korruption är inte enbart en fråga som rör utvecklingsländer. Trots att Sverige och andra västländer anses ha en låg grad av korruption förekommer det även här att mutor betalas för att få ekonomiska fördelar. Det finns dessutom en stor gråzon. Några frågor som kom fram i diskussionen var hur man ser på lobbying, tillskansande av fördelar genom kompisskap och villkorade investeringar. Är det till exempel korruption om ett internationellt företag lovar att behålla sin produktion i Sverige i utbyte mot att regeringen utlovar infrastrukturens satsningar som främst gynnar ett enskilt företag?

Enligt Claes Sandgren finns det inte en universell modell för att bekämpa korruption; åtgärderna bör anpassas efter de olika länderna: Men en aspekt är genomgående – statens funktioner måste stärkas. Inte minst rättsväsendet. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: MÅ ORASIS FOTO

Teater bryter tabun om aids

Teater kan minska utbredningen av aids. Ola Johansson studerar hur man valt att göra i två regioner i wTanzania.

– Aids är den största demokratiska utmaningen Afrika upplevt sedan självständigheten och då måste lösningarna komma underifrån.

Nej, uttalandet kommer inte från en läkare eller samhällsvetare. Det är Ola Johansson, teatervetare vid Stockholms universitet, som beskriver det stora hot som många afrikanska länder står inför. Och teatern är, enligt honom, ett viktigt instrument i kampen mot sjukdomen.

I Tanzania har ungefär var tionde invånare aids och i Botswana rör det sig om uppemot 40 procent av befolkningen som smittats. Fattigdom och bristande sjukvårdsresurser är ett par förklaringar. Andra är bristande information om hur sjukdomen sprids samt kulturella mönster, till exempel att ha många sexpartners.

Ola Johansson berättar att det finns en lång tradition av berättande, teater och dans i bymötesformer i många afrikanska länder. I flera länder har man (med ekonomiskt stöd från internationella biståndsorgan) valt att bygga vidare

på denna tradition för att sprida kunskap om hur hiv/aids smittar.

Ola studerar teaterns roll i två regioner i Tanzania, Kagera och Mtwara. Ur smittosynpunkt skiljer de sig åt. I Mtwara har epidemin just kommit igång medan Kagera varit hårt drabbat länge, i ett skede med ungefär var fjärde vuxen invånare smittad. I båda regionerna har man valt teatern som en viktig informationskanal på landsbygden och i dag har förekomsten av aids minskat i Kagera, kanske bland annat på grund av teaterföreställningarna.

Teatern är främst ett sätt att nå ungdomar som är en av de främsta riskgrupperna för smittan. Det första steget består av att samla ungdomar för att göra en analys över hur situationen ser ut i det lokala samhället. Vilka är de vanligaste smittvägarna? Vilka beteenden måste ändras? Utifrån detta sätts en teaterföreställning upp. Efter föreställningen bjuds sedan in till diskussion om det publiken just sett.

I Dario Fos anda

Själva föreställningarna påminner om minifestivaler, berättar Ola Johansson. Trummor och dans lockar byborna till

skådeplatsen. Det blir sedan inledningstal, akrobatik eller körsång följt av själva föreställningen som är runt 15-30 minuter. Efter föreställningen tar en "joker" upp en diskussion med publiken om vad de just sett.

Ola Johansson tycker att de unga skådespelarna är modiga. De tar upp kontroversiella frågor, bryter tabun om sexualitet och ifrågasätter traditionella mönster. Föreställningarna är en typ av farser i samma anda som Molière och Dario Fo med en allvarlig underton, säger Ola.

– När man skratat klart inser man att det kan handla om äldre män som i kraft av sina positioner dejtar yngre kvinnor.

Många äldre är litet skeptiska till teaterföreställningarna då de ifrågasätter den rådande samhällsordningen. Där emot verkar budskapet gå hem hos den främsta målgruppen, ungdomarna.

– Teater kan bli den bästa preventiva åtgärden för unga i Afrika i kampen mot aids, säger Ola Johansson vars föredrag under konferensen rönt stort intresse bland deltagare från andra vetenskapliga discipliner i workshopen om hälsa och sårbarhet. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: OLA JOHANSSON

Efter föreställningen träder "jokern" fram och leder diskussionen om det publiken nyss sett.

Framsteg i kampen

Malaria dödar 1,5 – 2,7 miljoner människor varje år, många av dem barn. Marita Troye-Blomberg och Ingrid Faye forskar om sjukdomen och deltog vid sårbarhetskonferensen. Deras forskningsresultat kan hjälpa till att stoppa malarias spridning.

Runt om i världen pågår forskning för att hitta ett effektivt vaccin mot malaria. Djurförsök har visat att djurens genetiska uppsättning är av betydelse för deras motståndskraft mot sjukdomen. Hos människan är denna kunskap ännu ganska oklar. Man vet inte i dag varför vissa personer dör medan andra klarar sig. Det är det Marita Troye-Blomberg vill ta reda på. Hon är professor i immunologi vid Stockholms universitet och har under flera år följt genetiskt skilda folkgrupper i Afrika.

– För att kunna få fram ett väl fungerande malariavaccin och distribuera det rätt måste vi veta vilka de skyddande immunförsvarsmekanismerna är. Vilka antikroppar har kapaciteten att döda malariaparasiterna, och vilka gener ger upphov till dessa antikroppar? Vet vi det kan vi på ett tidigt stadium hjälpa individer som saknar de skyddande generna och som därmed löper större risk att drabbas av svår malaria.

Marita Troye-Blomberg och hennes kollegor har gjort stora framsteg. De har studerat fulani och dogon, två folkgrupper som lever sida vid sida på grässtäppen i Mali i Västafrika. fulanifolket har utvecklat en immunitet mot malaria, medan dogonmedlemmarna drabbas hårt. Genom att jämföra dessa två genetiskt identifierade folkgrupper med varandra har de funnit genvarianter som kan förklara fulanifolkets resistens.

– Vi har hittat variationer i en gen som ger upphov till proteinet interleukin-4 hos fulani. Denna genförändring ökar produktionen av malariaantikroppar och ger individen ett bättre skydd mot sjukdomen. Vi har också funnit att det starka immunologiska svaret hos fulani är specifikt för malariaparasiten. Det angriper inte vilken parasit eller bakterie som helst. Detta är väldigt spännande fynd och viktiga pusselbitar för att kunna få fram ett tillförlitligt malariavaccin.

Myggan ska döda parasiten

Ingrid Faye, professor i genetik vid Stockholms universitet, forskar också på malaria ur ett genetiskt perspektiv. Men för henne är det myggan som är i fokus. Ett av hennes forskningsprojekt går ut på att skapa bakteriellt förändrade myggor, så kallade paratransgena myggor, med hjälp av myggornas egna tarmbakterier.

– Tanken med projektet är att modifiera bakterier så att de i myggans tarm producerar ämnen som tar död på parasiten. Vi har hittat och artbestämt ett tjugotal bakteriearter från malariamyggan *Anopheles gambiae*. Vi har också isolerat olika antiparasitiska peptider och deras gener från bananflugor och silkesfjärilar. Antiparasitiska peptider är aminosyrakedjor som ger värden ett bättre försvar mot malariaparasiten. Bananflu-

Områden i världen med malaria.
KARTA: WHO

mot malaria

TEXT: YLVA HERMANSSON • FOTO: MARITA TROYE-BLOMBERG

FOTO: INGRID FAYE

gor och silkesfjärilar är inte värddar för malariaparasiten och antas därför ha ett immunförsvar som på viktiga punkter skiljer sig från malaria-myggans och människans immunsystem. Lyckas vi få myggans bakterier att producera dessa antiparasitiska peptider har vi en god chans att stoppa parasitens framfart redan i myggornas tarm.

Bananflugornas och silkesfjärilarnas peptider måste dock uppfylla vissa kriterier för att kunna användas. De bör till exempel inte avge bakteriedödande ämnen. Ett problem är också hur man ska kunna återinföra de modifierade tarmbakterierna i myggorna.

– Att förändra genuppsättningen hos myggor så att de dödar malariaparasiten diskuterades redan på 80-talet. Då var tanken att släppa ut så många genetiskt modifierade myggor att de skulle få övertag i naturen. Tarmbakterierna ger oss

däremot fler möjligheter. Eftersom myggorna lever på nektar innan de börjar suga blod är ett sätt att mata myggorna med sockerlösning innehållande tarmbakterier. Ett annat sätt är att sprida bakterierna i vatten där myggglarver, som normalt också lever på bakterier, utvecklas.

Lukter styr

Tarmbakterierna i sin tur måste också ha vissa egenskaper för att de paratransgena myggorna ska bli verklighet. Myggors beteende styrs till stor del av lukter – var de lägger ägg, var de sticker en människa – allt beror på lukter från bakterier. Bakterierna som väljs ut bör därför avge lukter som just malariamyggorna blir attraherade av.

– Vårt mål är att få bakterierna att leva i symbios med myggorna, och helst föras vidare från generation till generation. Ett sådant idealt system har visat sig fungera mellan paratransgena bakterier och skinnbaggar i Sydamerika som sprider Chagas parasit. Därför känns det lovande att några av våra isolerade bakterier är släkt med sådana som man vet lever i symbios med insekter. Nu är nästa steg att verkligen förstå hur bakterierna interagerar med malariamyggan. ■

Fulanifolket är boskapsskötare, till skillnad från dogonstammen som har spannmålsodling som levebröd.

Mentorn – ett stöd i karriären

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Hanna ska ta steget från studier till yrkesliv. Emanuela sitter på en tung post inom ett stort telekomföretag. Företagsekonomiska institutionens mentorskapsprogram knyter samman deras erfarenheter.

När Hanna Törnqvist fick höra att Företagsekonomiska institutionen skulle starta ett mentorskapsprogram tvekade hon inte.

– Jag såg det som en bra möjlighet och sökte på en gång.

Hanna, som läser på magisternivå vid Företagsekonomiska institutionens International Business Academy samtidigt som hon jobbar deltid på Sveriges Riksbank, var inte ensam om att söka. Totalt kom drygt femtio ansökningar in. Efter ett urval återstod 23 magisterstudenter. Utifrån deras önskemål om vad de ville uppnå med programmet matchades de ihop med mentorer som studerat vid Företagsekonomiska institutionen.

Bland de önskemål Hanna framförde på sin mentor var någon som hade arbetat med marknadsföring, var ung och som kunde relatera till hennes situation. En sådan mentor fick hon också i Emanuela Pedrocco. Efter att hon för tio år sedan tog examen från Marknadsakademien vid Företagsekonomiska institutionen har Emanuela varit säljare hos antenntillverkaren Allgon, gått Telias traineeprogram samt även varit säljare och jobbat med strategi- och omvärldsbevakning för företaget. År 2000 fick hon plats i Telias ledningsgrupp och är numera affärschef inom mobilnät vid Telia Sonera.

Som ledamot i styrelsen för alumni-föreningen vid Företagsekonomiska institutionen har Emanuela Pedrocco jobbat för att få till stånd ett mentorskapsprogram.

– Det känns roligt att kunna erbjuda möjligheten till mentorskap, både för studenterna och för alumnerna. Det är en av fördelarna med att ha en aktiv alumni-förening – studenterna får en kontaktyta ut i näringslivet, och alumnerna får, genom att dela med sig av sina erfarenheter, en inblick i de yngres frågeställningar och sätt att tänka.

Givande möten

Adepten är huvudpersonen och den drivande parten i relationen. Mentorns roll

Tydliga mål är viktiga för en väl fungerande relation mellan mentor och adept, enligt Emanuela Pedrocco (t v) och Hanna Törnqvist.

är att ställa de rätta frågorna, bidra med tips och erfarenheter och på så sätt bidra till adeptens utveckling. För att resultatet ska bli lyckat är det viktigt att adepten sätter tydliga mål. För Hanna handlar det om att ta klivet ut i näringslivet och att hamna där hon trivs. Det rör sig även om att identifiera vilka typer av jobb och arbetsgivare som kan vara intressanta.

Hanna och Emanuela försöker att träffas två gånger i månaden. Efter att ha "pratav sig" en stund går de in på konkreta frågeställningar som Hanna förberett till varje möte. Hanna har även fått möjlighet att delta på möten i näringslivsnätverk där Emanuela är aktiv.

– De här mötena har gett mig oerhört mycket. Jag har fått höra om hur du tänkt och du har fungerat som förebild och inspiration. Du har kunnat ge konkreta perspektiv och råd utifrån min situation, säger Hanna till Emanuela.

Att vara mentor är också givande:

– Jag lär känna en annan person i ett intensivt skede i livet och få ta del av hur

hon tänker. Det tvingar mig även att tänka igenom mina egna val, påpekar Emanuela.

Strukturerad, tydlig och intelligent är egenskaper som dyker upp när de ska beskriva varandras bästa egenskaper.

– Hanna har stark drivkraft. Och stark drivkraft är viktig för att få det första jobbet och för att gå vidare i karriären, understryker Emanuela. ■

Mentorskapsprogrammet är ett pilotprojekt vid Företagsekonomiska institutionen och är utvecklat i samarbete med universitetets alumni-kordinator. Programmet vänder sig till magisterstudenter. För mer information om mentorskapsprogram och alumni vid universitetet kontakta Jonas Åblad, Enheten för kommunikation och samverkan (jonas.ablad@eks.su.se).

»utveckla undervisningen!«

Rådet för högre utbildning är ett fristående råd inom Högskoleverket. Rådet ska främja pedagogisk utveckling inom högre utbildning och har bland annat följande uppgifter:

Rådet skall främja studenternas lärande genom att stödja pedagogiskt utvecklingsarbete som är av vikt för den lokala verksamheten eller av strategisk vikt för ett ämnes- eller utbildningsområde vid svenska universitet och högskolor.

Rådet skall dokumentera och sprida information om högskolepedagogisk forskning och utvecklingsinsatser till den svenska högskolan.

pedagogiskt utvecklingsarbete

Rådet för högre utbildning delar varje år ut medel för pedagogisk utveckling av undervisningen vid universitet och högskolor i Sverige. Under 2004 anslag Rådet drygt 16 miljoner kronor till 12 projekt som startar den 1 januari 2005. Nu har du som är lärare eller på annat sätt är engagerad i undervisningen inom grund- och forskarutbildning möjlighet att ansöka om medel för 2006.

Syftet med stödet är att i den lokala verksamheten gynna studenternas kunskapsbyggande och utveckling under deras utbildning.

För att vara berättigad att söka ska du vara involverad i undervisningen av grundutbildningsstudenter och/eller forskarstuderande. En förutsättning för att få medel är att studerande deltar aktivt i projektarbetet.

Ansökan

Ansökan är helt webbaserad och sker på Rådets webbplats www.rhu.se. Ansökan ska ha registrerats på webbplatsen **senast den 16 mars 2005**. Ansökningssystemet är öppet från och med den 13 januari 2005. På webbplatsen hittar du även mer information och utförliga anvisningar för ansökan.

Har du frågor är du välkommen att kontakta Rådets kansli via e-post radet@rhu.se eller tfn 08-563 088 61.

Rådets webbplats www.rhu.se innehåller information om samtliga tidigare projekt och kan vara en god källa till inspiration.

nationella ämnesdidaktiska centra

För att ytterligare stärka arbetet med att främja pedagogisk utveckling inom högskolan har Rådet beslutat att göra en strategisk satsning genom att stödja program som drivs av utvecklingsansvariga för ämnes- eller programområden. Programansvaret innebär att samordna och sprida pedagogiska/didaktiska utvecklingsidéer inom avgränsade ämnes- och utbildningsområden.

Satsningen löper på tre år med start den 1 juli 2005.

Utlisningen omfattar områdena: matematik/naturvetenskap, vård/medicin, humaniora, samhällsvetenskap, lärarutbildning samt konstnärliga ämnen. Didaktik står i fokus och nationellt nätverksbygge är en viktig del i arbetet. Programansvaret skall utövas på såväl institutionell som individuell nivå. Detta innebär att programmet skall vara förankrat vid en institution eller fakultet.

Programmets uppgifter

Arbetet innebär bland annat att ta fram och driva ett nationellt strategiskt program för pedagogiskt stöd, kunskapsspridning, utbildning och utveckling inom respektive område. Programmet ska möta de behov som finns inom respektive område och ska även utgöra kontaktpunkt för och samverka med nationella och internationella nätverk.

Programmet ska fungera självständigt samt vara ett

stöd i Rådets uppdrag att dokumentera och sprida information om högskolepedagogisk forskning. Programmet fastställs årligen av Rådet.

Sista dag för ansökan är den 2 mars 2005.

Mer information samt ansökningshandlingar finns på www.rhu.se. Har du frågor är du välkommen att kontakta Rådets kansli via e-post radet@rhu.se eller tfn 08-563 088 61.

I BLICKFÅNGET

Gunnar Hoppe har avlidit

Stockholms universitets tidigare rektor Gunnar Hoppe har avlidit. Han var rektor vid universitetet 1974–1978 och professor i naturgeografi 1954–1980. Gunnar Hoppes forskning rörde främst områden som glacialmorfologi, glacialhistoria och miljövärd. Han ledde bland annat en kartläggning av svenska fjällen 1969–1983.

Ny ordförande för doktorander

Annika Blekemo, doktorand vid Juridiska institutionen vid Stockholms universitet, är ny ordförande för Sveriges Doktorandförening, en sektion av Sulf (Sveriges universitetslärarförbund). Carolina Saf, också hon vid Juridiska institutionen, utsågs till sekreterare.

Pär Lager sakkunnig hos Pagrotsky

Pär Lager är ny politiskt sakkunnig hos utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky. Pär har ansvar för mediefrågor samt högre utbildning – universitet och högskola. Han har tidigare bland annat arbetat med Idéagenten vid Stockholms universitet.

Prefekter till nya institutioner

Vid årsskiftet bildades sex nya institutioner vid Humanistiska fakulteten. Prefekter för de nya är professor Magnus Röhl (Institutionen för baltiska språk, finska och tyska), docent Gunilla Bjerén (Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusstudier), docent Ingmar Jansson, (Institutionen för arkeologi och antikens kultur), professor Hans Aili (Institutionen för franska, italienska och klassiska språk), Arne Jarrick (Historiska institutionen) och Willmar Sauter (Institutionen för musik- och teatervetenskap).

Framtidens forskningsledare

Kristina Höök, professor vid Institutionen för data- och systemvetenskap vid IT-universitetet i Kista, är en av 18 yngre forskare som utnämnts till "framtidens forskningsledare".

Bakom utnämningen står Stiftelsen för Strategisk Forskning. Hon får nu sex miljoner kronor för fyra års forskning med möjlighet till fortsatt finansiering i ytterligare två år.

Ny i Vitterhetsakademien

Anders Andrén, nytillträdd professor i arkeologi vid Stockholms universitet, har valts in i Vitterhetsakademiens historisk-antikvariska klass.

Två nya prefekter

Professor Sven Mannervik har utsetts till ny prefekt för Fysikum. Även Kriminologiska institutionen har fått en ny prefekt, professor Janne Flyghed.

HALLÅ DÄR...

... Lars Melin, forskare vid Institutionen för nordiska språk som skrivit boken *Corporate Bullshit*. Ett klockrent koncept visade det sig – efter flitig exponering inför julen har boken sålt i över 10 000 exemplar.

Varifrån kommer tänket bakom boken?

– Jag har alltid varit intresserad av modeord. Där finns en dominans av ord skapade av ekonomer eller i managementvärlden.

Och dessa ord sprids. I dag är det, enligt Lars, många som talar ekonomiska. Därmed är igenkänningsfaktorn och underhållningsvärdet högt i boken.

Finns det en speciell Norrmalmstorgska?

– Finanskvarten är rätt begränsade geografiskt. Deras fackspråk och jargong sprids sedan vidare.

Finns det rent av en Frescatiska?

– Det tror jag säkert.

Vilka uttryck platsar i floskelbingo här?

– Det finns många allmänvetenskapliga ord som används i nya sammanhang, till

exempel *explorativt*, *heuristiskt* och *ad hoc*. Alla betyder att man har nollkoll på vad man gör. *Vilka bör man ta rygga på för att använda de rätta orden i universitetsvärlden?*

– Det är busenkelt. Håll koll på vilka som skriver utlåtanden till Vetenskapsrådet.

Vilka ord är på G?

– Konstruktivism, linguistic turn. Glödheta, men bäst föredatum närmar sig! Dekonstruktivism verkar däremot vara ute.

Vilket ord är det värsta?

– Jag tycker illa om oprecisa ord. Ta till exempel "förhålla sig" och "för-

hållningssätt", de är för stora och man vet inte riktigt vad de handlar om.

Vad har du i pipen nu?

– En bok om fint språk. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Forskardag vid Socialhögskolan

Institutionen för socialt arbete (Socialhögskolan) fortsätter under våren att ordna Forskardag där några av institutionens forskare presenterar sin forskning kring äldreomsorg. I år är datumet den 21 mars och rubriken är "Egen härd guld värd?" och behandlar särskilt boende inom äldreomsorgen. Läs mer under Aktuellt på www.socarb.su.se.

Nya löner klara i april?

De lokala löneförhandlingarna vid Stockholms universitet fortsätter.

– De nu pågående löneförhandlingarna beräknas kunna vara slutförda under april månad med nya löner under maj, säger personalchefen Bengt Sandberg.

Samverkansmedel för 2005

Stockholms universitet har beslutat om vilka projekt som får samverkansmedel för år 2005. De åtta projekt som beviljats anslag är: "Geovetenskap för högsta-diet" (Institutionen för geologi och geokemi), "Veckans webbfråga" (Engelska institutionen), "Att se livet" (Filmvetenskapliga institutionen), "Upprättande av hemsida med databaser över ekonomisk-historisk statistik för spridande till allmänheten" (Ekonomisk-historiska institutionen), "Barnkultur i skilda världar" (Centrum för barnkultur-forskning), "Baltiska flyktingar i Sverige" (Institutionen för baltiska studier), Stockholms miljörettscen-trum samt "Tjeckisk film – de första hundra åren" (Slaviska institu-tionen).

Barnkultur i skilda världar

Den 16–18 mars är det dags för Centrum för barnkulturs årliga symposium. I år är rubriken "Barnkultur i skilda världar". Det kommer bland annat att handla om barn i Kina, "Genus, klass och sexualitet bland gymnasie-tjejer" samt kulturella föreställ-ningar om spädbarn. Läs mer på www.barnkultur.su.se

Håll dig uppdaterad!
www.insidan.se

Trängselskatt vållar problem

Försöket med trängselavgifter för trafiken i Stockholm ställer till problem för Stockholms universitet. En betalstation föreslås ligga vid järnvägsbron på Roslagsvägen intill Statoilmacken, den andra på Baron Rålamb's väg på andra sidan av macken. Med denna placering skulle det till exempel tas ut en avgift för att köra mellan Frescati och Kräftriket. Universitetsledningen föreslår i ett brev till Finansdepartementet (som handlägger frågan) att betalstationen på Roslagsvägen flyttas närmare Roslagstull samt att ytterligare en station sätts upp under Roslagsbanans viadukt vid Drottning Kristinas väg i Albano, för att förhindra smittrafik genom KTH mot Valhallavägen.

Ingmar Bergman
– från rebell till nationalmonument

Tisdagsföreläsningarna vid
Stockholms universitet våren 2005
Lokal: Aula Magna, Frescati
kl 18.00–19.30 (inkl. frågestund)
Tfn 08-16 20 00 www.su.se

22/2
**Ingmar Bergman:
Profet i annat land?**
Prof. em. Birgitta Steene, litteratur-
och filmvetenskap

15/3
Den okända "Saraband"
– Nedslog i Ingmar Bergman-arkivets
opublicerade dag- och arbetsböcker
Doc. Maaret Koskinen, filmvetenskap

29/3
**"Fast minen är mörk kan
sinnet vara ljus"**
– Filmkomikern Ingmar Bergman
Fil.dr Mats Rohdin, filmvetenskap

Fri entré
Bild: Svenska Filminstitutet

Gott betyg på italienska och portugisiska

Utbildningen i portugisiska och italienska vid Stockholms universitet håller god kvalitet. Det skriver Högskoleverket i en rapport om utbildningar i italienska, portugisiska och rumänska vid fyra universitet. Övriga granskade språkutbildningar får även gott betyg. Undantaget är italienska vid Uppsala universitet där HSV ifrågasätter rätten att utfärda magistertexamina.

Presentationsträning för doktorander

I december anordnade Institutionen för systemekologi ett minisymposium under två dagar. Institutionens doktorander fick under tio minuter presentera sin forskning, på engelska, och sedan svara på frågor från kollegorna. Doktorander som skrivit lic-avhandlingar fungerade som ledare för de olika symposiepassen. Syftet med symposiet var att öka färdigheten i att presentera sin forskning och att ge bättre kännedom om den forskning som pågår vid en institution med olika forskningsområden. Men det var även ett tillfälle att lära känna varandra bättre.

– Doktoranderna tyckte att det fungerade bra. Förutom den vetenskapliga responsen ska de nu få feedback på sina framträdanden utifrån den videofilmning som gjordes, säger Gunilla Ejdung studierektor och ansvarig för arrangemanget.

Över 40 miljoner från Formas

Formas (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyg-gande) har nyligen delat ut sammanlagt 432 miljoner kronor i forskningsbidrag. Ett 20-tal projekt vid Stockholms universitet får totalt drygt 40 miljoner kronor av de pengarna.

Vårens miljömingel

Miljöansvariga på institutioner och enheter får även under våren möjlighet att mingla vid fyra tillfällen i regi av Miljörådet. Syftet med miljöminglet är att byta erfarenheter om hur man kan bedriva lokalt miljöarbete. Den 16 mars går det att lära sig mer om miljömärkt fisk, bland annat om upphandlingskriterier. Läs mer på Miljörådets hemsida www.miljo.su.se

Klart med universitetets profilområden

TEXT: PER LARSSON

Nu är det klart hur Stockholms universitets särskilda kompetensprofil ser ut. Totalt rör det sig om fem profilområden inom det naturvetenskapliga forskningsområdet och nio inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området. Listan har vuxit fram under hösten efter diskussioner inom fakulteterna och mellan universitetsledningen och dekanerna.

– Kriterierna för att hamna på listan

är att forskningen är framstående i ett nationellt perspektiv. Dessutom måste forskningen hålla hög status internationellt, säger rektor Kåre Bremer.

Han betonar att fakulteterna självklart också gör egna strategiska satsningar på olika forskningsområden. De av fakulteterna prioriterade områdena behöver därmed nödvändigtvis inte vara desamma som de som listas nedan.

Kåre Bremer betonar också att den särskilda kompetensprofilen är tänkt att ge en beskrivning av nuläget.

– Universitetets särskilda kompetensprofil kommer att utvecklas med tiden. Varje år ska det ske en revidering för att se om alla områden uppfyller kraven och om det dykt upp några andra områden som utgör vår särskilda kompetensprofil, säger Kåre Bremer.

Stockholms universitetets profilområden:

Naturvetenskapligt vetenskapsområde:

- Astrofysik och partikelfysik
- Biokemi och cellbiologi (särskilt biologiska membraner samt DNA/RNA-metabolism)
- Klimat- och miljöforskning
- Materialkemi och organisk kemi (särskilt metall-organisk kemi)
- Teoretisk biologi (särskilt modellering av molekyler och biologiska system)

Humanistiskt-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde:

- Juridik (särskilt kommersiell rätt, immaterial rätt och rättsinformatik)
- Språkforskning (särskilt lingvistik, tvåspråkighet och språkfilosofi)
- Historia och arkeologi
- Östasiens språk och kultur
- Filmvetenskap
- Nationalekonomi
- Psykologi
- Sociologi
- Socialantropologi

Ny organisation vid Tekniska byrån

Tekniska byrån organiserades om vid årsskiftet för att få en bättre ekonomisk styrning. Nu finns där fyra sektioner.

Sektionen för byggnadsplanering leds av Barbro Smith Lindwall och Sektionen för IT och media har Gunnar Backteman som chef. Inga Horndahl är chef för den nya Sektionen för konferensservice. Där ingår tidigare Konferensservice, ansvaret för fakultetsklubben och ansvaret för universitetets promotionshögtidlighet. Bengt Kring är chef för den nya Sektionen för infrastruktur. Den består av före detta Säkerhetsenheten, Enheten för miljö och teknik samt SU-butiken. Här vilar även ansvaret för lokalvården, miljöfrågor och registraturen.

En arbetstagarkonsult ser nu över organisationen och ekonomin vid Tekniska byrån.

Arkeologer under samma tak

Från att tidigare ha funnits på olika ställen så har nu de fyra enheterna vid tidigare Arkeologiska institutionen flyttat samman. Allmän arkeologi, Numismatiska forskningsgruppen, Arkeologiska forskningslaboratoriet och Osteoarkeologiska forskningslaboratoriet finns nu alla i Wallenberglaboratoriet i Lilla Frescati mellan Roslagsbanan och Brunnsviken.

Wallenberglaboratoriet har tidigare använts av kemister men stått tomt en tid innan det helrenoverats av Akademiska hus.

Arkeologiska institutionen är sedan årsskiftet en del av den nya Institutionen för arkeologi och antikens kultur.

På www.insidan.su.se läggs kontinuerligt ut nyheter och information.

Bör servicefunktioner läggas på entreprenad?

Tekniska byrån med cirka 130 anställda som ger olika former av central service till universitetets verksamhet har återigen omorganiserats. Omorganisationen kan vara relevant men vi konstaterar att Tekniska byrån har omorganiserats i snitt en gång om året under ett antal år, med bland annat stora personalnedskärningar som följd. Orsaken har i de flesta fall uppgetts vara av ekonomiska skäl. I några fall har universitetsstyrelsen angivit en politisk inriktning där man har förutsatt att kostnader ska minska genom att använda externa tjänster. Exempel på sådana tjänster är lokalvården och posthanteringen.

Tekniska byrån dras med ett ackumulerat underskott på 33 miljoner kronor. För 2003 var underskottet 9,3 mkr och för 2004 fick vi besked om ett underskott på allt mellan 2 och 11 mkr. De kontinuerliga omorganisationer som gjorts och utläggning av tjänster på entreprenad har inte gett den effekt man önskat sig. Den återkommande frågan vi ställer oss är om det lönar sig, ur arbetsmiljösynpunkt och även rent ekonomiskt, att lägga ut nödvändiga servicefunktioner på entreprenad.

Personalorganisationerna har tillsammans begärt att en arbetstagarkonsult går igenom Tekniska byråns organisation och ekonomi samt vilka konsekvenser dessa medför. Det har inte gjorts någon konsekvensanalys (AFS 2001:1 arbetsmiljöföreskrifter till arbetsmiljölagen), fördjupad ekonomisk redovisning och kalkyl eller några strategiska ställningstaganden.

SVAR: Kjell Ernsténs text om Tekniska byrån vid universitetets förvaltningen ger en bra bild av den grundläggande problematiken; trots upprepade försök att komma tillrätta med problemen under en följd av år förbrukar Tekniska byrån fortfarande mer pengar än man disponerar. Det är uppenbart att de åtgärder som hittills vidtagits är otillräckliga.

Det beslut Kjell Ernstén kritiserar syftar till att förändra den interna ekonomiska styrningen inom byrån. Balans mellan intäkter och kostnader markeras som det övergripande målet,

En övergripande kärnfråga är vilka strategiska val som bör göras i förhållande till verksamhet i egen regi kontra att lägga ut arbetet på entreprenad. Vilken service vill universitetet ha och vilken service måste man ge för att uppfylla vissa åtaganden? Med vilken kvalitet vill man att servicen ska utföras och vad är man beredd att betala för detta? Vilka delar i verksamheten är "köp och sälj" där efterfrågan från institutionerna styr utbudet. Vilka delar måste få kosta och tilldelas ett anslag? Är universitetsledningen till exempel beredd att ge extra anslag för det underskott på 600 000 kronor som Fakultetsklubben hittills har genererat till Tekniska byrån? Kan det fulla ansvaret och kostnaderna för systematiskt arbetsmiljöarbete och säkerhetsarbete delegeras till institutionerna eller är det ett centralt uppdrag för Tekniska byrån som man måste få anslag för?

Vilken service Tekniska byrån ska ge är ett gemensamt problem för hela Stockholms universitet och det måste lösas. Universitetsledningen måste ta ställning till de centrala servicefunktionerna för att nå en god och fruktbar verksamhet. Men, det är också viktigt att universitetets personal får möjlighet att ge sin syn på vilken typ av service man önskar. Vi i ST är gärna med i diskussionerna och ställer gärna upp med vår kunskap och kompetens i bästa samverkansanda.

*Kjell Ehrnstén,
ordförande, ST-sektionen vid Stockholms universitet*

det ekonomiska ansvaret definieras och knyts till fler personer och den ekonomiska uppföljningen inom byrån förbättras.

Organisationsförändringen ska ses som ett första steg. I den nya organisationen ska byråns serviceutbud granskas och åtgärder vidtas som säkerställer att arbetet bedrivs rationellt. Med all säkerhet kommer detta att resultera i förändringar både när det gäller serviceutbudet, organisationen av arbetet och bemanningen.

Ingemar Larsson, biträdande förvaltningschef

Paradiset symboliserar universitetet

Jag tycker att Sven-Olof Lodins förslag om en flytt av skulpturgruppen Paradiset till Frescati är utmärkt (SU-Nytt 6/2004). Jag kan egentligen inte finna några bättre argument än de som han redan anför. Jag tycker dock att en av de utmaningar vi har som stort "riktigt universitet" är att skapa en gemensam identitet som ökar möjligheterna för våra fakulteter att samverka. Vi måste bli bättre på att knyta ihop naturvetenskapen med humaniora och samhällsvetenskaperna. Och vad kan bättre symbolisera befruktningen av de olika perspektiven än den fantastiska kombination av färgrika skulpturer och fantasieggande maskiner som Paradiset utgör? Paradiset skulle

kunna utgöra en illustration av vårt universitet, en symbolisk bild av frukten av ett samarbete som inte hindras av några mentala begränsningar.

Det vore dessutom en kulturell välgärning att rädda dem från deras nuvarande misär. Jag tycker det vore en bra idé för rektorsämbetet att undersöka Lodins förslag. Forskningsprofilering och ECTS i all ära, det måste också finnas tid för att satsa symboliskt djärvt.

*Roger Persson Österman
docent, Juridiska fakulteten*

Foto: Orasis Foto/MÅ

Spam bör oskadliggöras direkt

Tack och lov har spammen minskat rejält genom de åtgärder förvaltningen nyligen har sanktionerat. Det är en betydande lättnad för det dagliga arbetet på institutionen. Att all uppenbar spam av typ kränga bantningskurer eller omedelbar rikedom inte har försvunnit beror väl på att man fortfarande lyssnar mer på en jurist än på de anställda. Är det manne så att universitetsförvaltningen frågar en jurist om lov också för att slänga hushållssoporna, för sopor är de – spammen. Den enda gången man gör bäst i att rådgöra med en jurist vad gäller sophantering är väl om man slänger dem i knät på någon, vilket dagligen sker här på universitetet. Att spammen bör oskadliggöras direkt är ju en självklarhet för oss alla men inte för en jurist – förklara det den som kan. I framtiden blir det nog även

juristernas åsikt, men fram till dess är det nog ingen bra idé att ens fråga vad man borde göra med spammen. Här är juristerna synnerligen kontraproduktiva och min slutsats blir: En jurist har alltid fel tills motsatsen har bevisats.

Göran Alm, Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi

SVAR: Arbetet med att motverka spam är en pågående process och Sektionen för IT och media arbetar hela tiden med målsättningen att minska de olägenheter som spam ger för mottagarna. I slutet av höstterminen genomförde vi nya åtgärder som innebär en striktare hantering av den e-post som kommer från nya och tidigare okända avsändare.

Detta har givit goda resultat och mängden spam som kommer fram till Stock-

holms universitet har minskat drastiskt, men effekten kan komma att avta när de som skickar spam lär sig att kringgå den striktare e-posthanteringen.

I övrigt har inte hanteringen av spam ändrats mot tidigare. Den spam som kommer fram till myndigheten märks på samma sätt som förut och skickas vidare till adressaten för lokal filtrering och gallring.

Sektionen för IT och media avvaktar nu de rekommendationer för spamhantering hos myndigheterna, som Statskontoret har aviserat under början av år 2005. Den förhandsinformation som har kommit tyder på att regelverket för hantering av spam och kraven på manuell gallring kan komma att bli mindre strikta.

*Kjell Gullberg,
Sektionen för IT och media*

Karriärvägar som sällar bort kvinnor?

I senaste numret av SU-Nytt ägnas två artiklar åt jämställdhetsarbetet vid Stockholms universitet. Det är bra, för det finns säkert mycket att göra. I bägge artiklarna talas mycket om vikten av att rekrytera fler kvinnor, särskilt till högre lärartjänster.

Det är också bra – det finns många argument för varför verksamheten skulle tjäna på en bättre balans mellan könen, inte minst på professorsnivå, även utöver det självklara rättvisekravet. Tyvärr fokuserar budskapet i bägge dessa artiklar på symptomen utan att erbjuda någon djupare analys av orsakerna till den sneda könsfördelningen.

När det gäller problemet att rekrytera kvinnor till högre lärartjänster, till exempel till professorstjänster, är problemet så vitt jag kan se inte att man undviker, åtminstone inte medvetet, att rekrytera kvinnor. I stället är problemet att det totalt sett finns jämförelsevis få kvinnor att rekrytera på denna nivå, åtminstone inom naturvetenskaperna. Det man

i stället kanske borde fråga sig är varför det, trots att kvinnor numera är väl representerade i både grund och forskarutbildningen även inom naturvetenskapen, ändå verkar gå smärtsamt långsamt att nå en mer jämställd situation bland de seniora lärarna.

Det förefaller som vi tappar många kompetenta kvinnor redan innan de blir rekryterbara till högre lärartjänster. Kan det vara så att vi mer eller mindre omedvetet utformat karriärvägen så att den automatiskt sällar bort kvinnor i större utsträckning än män? Har vi anledning att kanske fundera över ifall universitetets och institutionernas implicita syn på till exempel möjligheterna att samtidigt etablera familj och skaffa barn och göra karriär som lärare och forskare i en starkt konkurrensutsatt verksamhet, verkligen är den optimala?

På ett universitet där åtminstone vissa institutioner tillämpar principer som försvårar för lärare/forskare att vara föräldralediga, är det inte förvånande om många unga begåvade forskare väljer att gå till en annan verksamhet. Implicita hinder kan till exempel ta sig uttryck i

att föräldraledig tid måste "betalas" med den egna forskningstiden. Eller att vetenskapliga seminarier konsekvent läggs på sådan tid att den som skall hämta barn på dagis är automatiskt utesluten. Faktorer som dessa, som tydligt sänder signalen att föräldraskap ses som en komplicerande faktor, kanske medför att kvinnor i större utsträckning än män lämnar universitetet till förmån för arbetsplatser där det är enklare att förena föräldraskap med en kvalificerad karriär.

Jämställdhetsarbete är inte bara att verka för en jämställd rekrytering, rättvisa löner och villkor, och emot sexuella trakasserier, även om allt detta självklart är mycket viktigt. Det finns också ett mer jordnära vardagligt jämställdhetsarbete, som går ut på att skapa en miljö där både män och kvinnor kan känna en rimlig trygghet i att det går att göra en akademisk karriär och bilda familj samtidigt. Lyckas det kommer vi kanske inte att behöva göra särskilda listor över kompetenta kvinnor vid professorstillställningar – det kommer de att göra själva!

*Michael Tjernström,
professor i meteorologi*

KONSTEN MELLAN HYLLORNA

TEXT: MARIA IBSÉN • FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

UPPTÄCK DITT
UNIVERSITET

Med offentlig konst är det ofta så att de flesta av oss knappt lägger märke till att den finns. Trots det är den viktig, och osynligheten gör den extra spännande när man börjar se sig omkring. Redan när man öppnar dörrarna till Stockholms universitetsbibliotek möts man av konst. Till höger finns ett konstverk som de flesta nog ändå har lagt märke till, den klargröna djungeln *Väggmålningar* av konstnären Kerstin Abram-Nilsson (1931–1998). Motivet återkommer längre in i biblioteket, på väggen vid det inre hisschaktet och i kopieringsrummet.

Om målningen sa konstnären själv så här:

”Där väggen vänder inåt biblioteket finns en sällsynt orkidé, en tropisk form som kan – om den får rätt livsluft och rätta möjligheter – växa på våra nordliga breddgrader ända över polcirkeln. Ett bibliotek är en möjlighet.”

Till vänster och rakt fram mellan dörrarna hänger ett urval av foton tagna av Stockholms universitets fotograf Per Bergström. Han tillträdde 1962 en nyinrättad tjänst, och producerade sedan under nästan fyra decennier bilder för

undervisning och forskning. Han dokumenterade också universitetets verksamhet och byggnader, ett arbete som bland annat kan beskådas i boken *Frescati. Huvudstadsuniversitet och arkitekturpark* (red Thomas Hall, 1998). Bilderna i universitetsbibliotekets foajé är utvalda i samarbete med fotografen och visar nedslag i bibliotekets historia.

På väg in i biblioteket är man som besökare ofta fokuserad på sin uppgift; man ska slå upp något, låna en bok, läsa en tidskrift. Därför ägnar vi kanske inte Kerstin Abram-Nilssons *Trajanuskolonn* så mycket uppmärksamhet där den står strategiskt placerad till höger strax innanför dörrarna. Titta närmare nästa gång. Den är gjord i skrapteknik och har Trajanuskolonnen i Rom som förebild. Den antika kolonnen restes år 114 e Kr och hyllar Trajanus segrar i Dacien. Vår kolonn uppfördes i samband med bygget av biblioteket, som så kallad byggnadsanknuten konst, det vill säga konst beställd för en viss plats.

Längre in, mellan några av hyllorna med referenslitteratur står en annan av Abram-Nilssons kolonner, som skildrar den stora flytten av biblioteket.

Jättebyst av Linné

Mitt emot djungelväggen inne i biblioteket står en gipsbyst av journalisten och

Trajanuskolonn.

författaren Elin Wägner, gjord av Ylva Lindgren och Jan-Erik Björk, professor i matematik. Nära bysten finns en liten utställning om Elin Wägners liv och verksamhet. Både bysten och utställningen är tillfälligt placerade i biblioteket, och man hoppas så småningom få pengar till att gjuta skulpturen i brons.

En del av konsten i biblioteket tillhör Kungliga Vetenskapsakademien som deponerade en del av sin samling här 1983. Dit hör till exempel de porträttmedaljonger som finns här och var på väggarna. Några av dem är gjorda av Johan Tobias Sergel (1740–1814).

Till depositionen hör också den jättelika byst av Carl von Linné, som står i en av ljusgårdarna tillsammans med några vintertrötta benjaminfikusar. Den gjordes av Valter Runeberg (1838–1918) till tvåhundraårsjubileet av blomsterkungens födelse 1907. Valter var son till den berömde Johan Ludvig, och var på sin tid en ganska känd bildhuggare.

Om någon skulle vilja besöka Linné för att titta närmare på honom, tänk på att ljusgårdens dörr inte öppnas inifrån med samma nyckel som utifrån. Glömmer man detta kan det krävas räddningsinsatser av den hjälpsamma bibliotekspersonalen.

Den som vill läsa mer om konsten i biblioteket, och även om Torsten Rehnqvists träskulpturer som SU-nytt skrev om i förra numret, kan vända sig till Nina Weibulls artikel i festskriften *SUB* 25 år. ■

Väggmålningar av Kerstin Abram-Nilsson.

Det avslappnade gymmet

Det kämpas, pustas och svettas i en lokal en trappa ner vid Lantis. Där finns universitetets personalgym som används av mellan 100 och 400 medarbetare i veckan.

En av dem är Åsa Wikforss, docent vid Filosofiska institutionen. Flera av hennes kollegor vid institutionen tränar också där och det var från dem hon fick reda på att det fanns.

– Att träna här är den enda chansen i mitt tajta schema med forskning, undervisning och småbarn hemma. Det är lätt att klämma in en timme efter jobbet tack vare närheten.

Åsa är van att träna på olika universitet, som Columbia University i New York och Oxford University.

– Det är inte lika lyxigt här men utbudet är väldigt bra.

I personalgymmet går det att köra konditionsträning med hjälp av cykel, styrketräning och trapp- eller roddmaskin med fria vikter och olika styrketräningsmaskiner.

– Målsättningen är att vi ska ha samma träningskänsla och kvalitet på utrustningen som ett vanligt gym, berättar Johan Cederström som arbetar med personalgymmet på en del av sin tjänst. Bland annat ger han alla nya besökare en introduktion till hur maskiner och

utrustning används på rätt sätt. Det finns även färdiga träningsprogram.

Fysisk aktivitet är extra viktigt för många vid universitetet, både de som har stillasittande arbeten och de som har fysiskt tunga arbetsuppgifter.

– Vi forskare är stillasittande och tänker mycket. Då behöver man röra på sig för att koppla av. När jag kör fast brukar jag gå iväg och träna en stund och sedan får jag nya idéer och tankar. Träningen är nödvändig för mitt arbete, säger Åsa.

Ingen snobbism

Hur ska man då göra för att komma igång med träningen? Mycket handlar enligt Åsa och Johan om att komma över det första motståndet.

– Kommer man väl igång och kör ett tag ger det resultat. Man blir gladare, sover bättre, orkar mer och på lång sikt är det naturligtvis bra för hälsan, säger Åsa.

När man märker att man mår bättre mentalt och fysiskt så är det lättare att fortsätta träna, inflikar Johan.

Ett bra utbud av träningsredskap, god kvalitet på utrustningen, att det är öppet ofta och att det är nära till lokalen är också viktiga förutsättningar för träningen menar Johan. Åsa instämmer.

– Det ska vara lätt och tillgängligt och det ska inte krångla till livet.

Dessutom underlättar det om det är en avslappnad och bra stämning, något som Johan tycker stämmer in på personalgymmet.

– Det är blandat med åldrar, kön och yrkeskategorier. Man håller en låg profil och tränar i friskvårdssyfte och för att må bättre.

Åsa tycker att det är ett av de trevligaste gym hon tränat på:

– Här finns ingen snobbism.

TEXT: MARIA SANDQVIST

FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Alla anställda vid Stockholms universitet har rätt till en timmes friskvård per vecka på betald arbetstid. Denna friskvårdstimme kan användas till exempel i personalgymmet som drivs av Tekniska byrån. (Dessutom erbjuder Personalbyrån ett antal kostnadsfria eller kraftigt rabatterade aktiviteter i Frescati-hallen). Mer information finns på www.humangeo.su.se/friskvard/index.htm. För information om fysisk aktivitet och hälsa, se www.fyss.se

